kytojai nevaikščiotų R šlaitu, kurį nuspręsta tvirtinti. Tvirtinama buvo sugręžiant stulpus, įrengiant užtvaras iš vielos tinklo ir geotekstilės, supilant išlyginamąjį sluoksnį, išpinant žabų tvoreles ir užvelėnuojant. Iš viso išgręžtos 4 duobių eilės. Iš viso buvo paruoštos 34 duobės. Penkiose iš jų rasti radiniai: surinkta 10 keramikos šukių, titnagas (gamtinis?) ir stiklo šukė su patina. Radiniai datuojami XVII–XVIII a. Kadangi duobės buvo gręžiamos, nustatyti, kokiame gylyje bei sluoksnyje buvo radiniai, neįmanoma. Iš viso sutvirtintas 25 m ilgio ir apie 5 m pločio alkakalnio R šlaito ruožas.

Alkakalnio R šlaite įrengiant terasinius laiptus 35 m ilgio ir 2 m pločio ruože buvo gręžiamos apie 30 cm skersmens ir apie 1 m gylio duobės. Jokių radinių šių duobių grunte neaptikta.

LIŠKIAVA HILL-FORT AND SANCTUARY HILL

In 2005 an archaeological survey was performed at the Liškiava hill-fort and sanctuary (*alkas*) hill. The survey covered 63 m^2 of hill-fort and about 210 m^2 of the sanctuary hill. In the drainage ditches excavated sideways of the stair an about 70 cm thick cultural layer containing rusticated potshards dating to the 1st millennium A.D. was discovered. It must have slipped from the hill-fort top. For the purpose of the sanctuary hill slope reinforcement 34 pits were bored out. In five of them archaeological artefacts were found: 10 potshards, a piece of natural (?) flint-stone and a glass-shard covered with patina. The finds were datable to the 17th – 18th century.

LENTAINIŲ PILIAKALNIO VIRŠUTINĖ PAPĖDĖS GYVENVIETĖ

Algirdas ŽALNIERIUS

2005 m. Lentainių (Kauno r.) piliakalnio papėdės gyvenvietėje buvo iškastos 7 perkasos, ištirtas bendras 241,1 m^2 plotas. Šešios perkasos buvo iškastos sodų bendrijos sklype 1 ir viena perkasa iškasta sklype 5.

2001 m. buvo atlikti žvalgomieji apatinės ir viršutinės Lentainių piliakalnio gyvenvietės tyrinėjimai (žr. *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 73–74). 2002 m. buvo pradėti platesnio masto tyrinėjimai viršutinėje gyvenvietėje, ištiriant 90 m^2 plotą (žr. *ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 52–55). 2003 m., kaip ir 2004 m. buvo ištirtas 240 m^2 plotas (žr. *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 75–77; *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 64–67). Tyrinėjimų metu nustatyta, kad viršutinėje piliakalnio papėdės gyvenvietėje susiklostė iki 60–70 cm storio kultūrinis sluoksnis, kurio viršutinė dalis iki 30–40 cm gylio yra permaišyta nuolat ariant žemę. Objektyvi informacija gauta tyrinėjant geologiniuose žemės sluoksniuose rastas nejudintas duobes ir stulpavietes, atvirus židinius, kuriuose rasta grublėtos keramikos šukių ir medinių pastatų pėdsakų. Piliakalnio papėdės gyvenvietėje rasti archeologiniai objektai ir radiniai datuojami I tūkst. antrąja puse.

Archeologiniai tyrinėjimai sodų bendrijos sklype 2. Šis sklypas yra sodų bendrijos PV dalyje. 2005 m. tyrinėjimų metu čia buvo iškastos 6 perkasos ir ištirtas bendras 173,9 m^2

plotas. Tačiau po 2004 m. tyrinėjimų tarp perkasų 11, 13, 14 liko neištirti trys plotai, nes sklypo savininkas ten nebuvo nuėmęs derliaus. Šie plotai buvo ištirti 2005 m., sunumeruojant perkasas pagal jų išsidėstymą papildomais numeriais 11a, 13a ir 13b. Perkasos 15–17 buvo iškastos prie piliakalnio papėdės gyvenvietės PV ribos, prie Neries slėnio šlaito krašto.

Tyrinėtose vietose virš pirminio žemės paviršiaus, kurį sudaro gelsvas priemolis, o arčiau Neries slėnio šlaito krašto – raudonas riebus molis, buvo rastas iki 50–55 cm storio tamsiai pilko juodžemio sluoksnis. Jis permaišytas kasmet dirbant žemę. Storiausias juodžemio sluoksnis yra tyrinėto sklypo R dalyje. Prie Neries šlaito krašto jis tėra apie 20 cm storio. Kyla įtarimų, kad perkasoje 16 rastas juodžemio sluoksnis buvo supiltas čia jau įsikūrus sodų bendrijai. Tyrinėtose perkasose buvo rasti 7 ilgalaikiai ugniakurai–židiniai, 3 trumpalaikės laužavietės, 3 stulpavietės ir 8 duobės, kurių paskirtis nebuvo nustatyta. Iš archeologinių radinių buvo vos kelios nedidelės grublėtosios keramikos puodų šukės ir perdegusio molio tinko gabaliukai su apvalių rąstų atspaudais. Židiniuose rasta aprūkusios akmenų skaldos, perdegusių ir byrančių į kristalus lauko riedulių. Tyrinėtose vietose yra stovėję apvalių rąstų pastatai.

Tyrinėjimai sodų bendrijos sklype 5. Šis sklypas yra piliakalnio papėdės gyvenvietės Š dalyje ir savo P riba jungiasi su 2004–2005 m. tyrinėtu sodų bendrijos sklypu 1. Iki 2005 m. sklypas nebuvo tyrinėtas. Sklypo Š dalyje stovi gyvenamas namas ir įvairios paskirties ūkiniai ir sodo pastatai, įrengti pravažiavimai, gėlynai. Sklypo centrinėje ir P dalyse yra vaismedžių sodas ir daržas. Žemės paviršius lygus, nuo sklypo Š ribos tolygiai žemėja P link. Perkasa 18, kurios plotas yra 66,5 m^2, buvo iškasta prie sklypo V ribos.

Perkasos vietoje žemės paviršius lygus ir tolygiai leidžiasi P link, pažemėdamas per jos ilgį 50 cm. Geologiniai sluoksniai, kuriuos sudaro gelsvas priemolis, o perkasos P gale – raudonas molis, yra 30–70 cm gylyje. Virš jo yra susiklostęs 30–40 cm storio pilko juodžemio sluoksnis. Perkasos ŠR kampe virš priesmėlio yra susidaręs apie 10–15 cm storio pilkos sąnašinės žemės sluoksnis, suplautas įduboje polaidžio ar lietaus metu. Virš piliakalnio papėdės gyvenvietės sluoksnio sklypo savininkai yra supylę pilkos žemės su žvyru sluoksnį, kurio storis perkasos Š dalyje siekia apie 30 cm. Nuvalius perkasos dugną buvo rastas iš geologinių sluoksnių kyšantis 25x15 cm dydžio pailgas lauko riedulys, o trijose vietose virš geologinių sluoksnių buvo pastebėti tik į priemolį ir molį įsispaudę reti degėsiai – buvusių laužaviečių pėdsakai. Piliakalnio papėdės gyvenvietės sluoksnyje jokių radinių neaptikta, tik geologinių sluoksnių paviršiuje buvo rasta geltono titnago skeltė. Galbūt perkasa buvo iškasta jau prie piliakalnio papėdės gyvenvietės Š ribos. Tai paaiškintų, kodėl gana dideliame perkasos plote nebuvo rasta jokių bent kiek aiškesnių archeologinių objektų ir radinių. Nors sklypo savininkas papasakojo, kad kasant ties sklypo Š riba stovinčio pastato rūsį buvo išardyti „gana dideliame plote" suversti įvairaus dydžio akmenys, „primenantys grindinį".

UPPER FOOT SETTLEMENT OF THE LENTAINIAI HILL-FORT

In 2005 at the Lentainiai hill-fort foot settlement (Kaunas district) 241.1 m^2 were investigated in total. The cultural layer formed

in the investigated plots of the hill-fort foot settlement was up to 55 cm thick. On the top of geological layers 7 hearths, 3 postholes and 8 pits of unidentified purpose were discovered. The pits contained scorched stones, pieces of clay daub with round log marks and rusticated potshards datable to the second half of the 1st millennium A.D.

VIRBALIŪNŲ NEĮTVIRTINTA GYVENVIETĖ

Algirdas ŽALNIERIUS, Dainius BALČIŪNAS

Virbaliūnų geležies amžiaus neįtvirtinta gyvenvietė Nemuno slėnio dešiniajame krante buvo aptikta 2004 m., atliekant žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus numatomos tiesti magistralinio dujotiekio Kaunas–Šakiai vietoje (žr. *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 276).

KPC sudarytame Kultūros vertybių, registruotų iki 2005 m. balandžio 20 d., sąraše įrašyta Kulautuvos neįtvirtinta gyvenvietė ir kapinynas (registro A 1845 ir A 1846), esantys 2 ir 1,6 km į ŠV nuo Kulautuvos Švč. Mergelės Marijos vardo bažnyčios ir 350 m į ŠR nuo Nemuno dešiniojo kranto. VDKM archeologė K. Rickevičiūtė 1991–1992 m. tyrinėjo Kulautuvos kapinyną, kuris yra apie 1 km į R nuo 2005 m. tyrinėtos Virbaliūnų neįtvirtintos gyvenvietės. Ištyrus 245 m^2 plotą buvo rastas plokštinis kapinynas su griautiniais kapais, datuojamais I–II a. (*ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, t. I, p. 114–117).

Kulautuvos neįtvirtinta gyvenvietė kairiajame Klevinės upelio krante buvo rasta 1986 m. Kitais metais nustatytos kapinyno ir gyvenvietės ribos, ir abu objektai buvo įtraukti į kultūros vertybių apskaitą. 1995 m. kultūrinio sluoksnio pėdsakai buvo pastebėti ir dešiniajame Klevinės upelio krante. Todėl 2002 m. atlikus žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus buvo rasti iki 40 cm storio kultūrinio sluoksnio pėdsakai ir I–II tūkst. pirmąja puse datuojami radiniai. Rekomenduota šios gyvenvietės dalies neįtraukti į saugomą Kulautuvos neįtvirtintos gyvenvietės teritoriją (*ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 162–165). Ši Kulautuvos neįtvirtinta gyvenvietė ir kapinynas greičiausia neturi nieko bendra su 2004 m. aptikta Virbaliūnų neįtvirtinta gyvenviete.

Tyrinėjimų vieta. Virbaliūnų neįtvirtinta gyvenvietė yra Nemuno dešiniojo kranto slėnyje, prie viršutinės terasos šlaito, apie 1,5 km į ŠV nuo Kulautuvos gyvenvietės ribos ir apie 500 m į ŠR nuo dabartinės Nemuno vagos. Gyvenvietė pavadinta pagal viršutinėje Nemuno terasoje esantį Virbaliūnų kaimą (20 pav.).

Buvusios neįtvirtintos gyvenvietės vietoje šiuo metu yra lygi pieva, nuo viršutinės terasos šlaito apačios tolygiai žemėjanti PV link. Žemės paviršius per 60 m pažemėja per 2,3–2,4 m. Toliau į PV, Nemuno vagos link yra susidariusi apie 150 m pločio ir apie 1–1,5 gylio loma. Greičiausiai tai buvusios ir vėliau užneštos Nemuno senvagės pėdsakai. Nemuno viršutinės terasos šlaite, į PR nuo nužymėtos dujotiekio trasos ir į ŠR nuo tyrinėtos neįtvirtintos gyvenvietės teritorijos yra vandens išplauta griova. Kaip paaiškėjo tyrinėjimų metu, iš griovos išplautos žemės iki 2 m storio sąnašiniais sluoksniais padengė tyrinėtą neįtvirtintos gyvenvietės ŠR dalį ir į R nuo jos esančią Nemuno slėnio teritoriją. Per neįtvirtintą gyvenvietę jau nutiesta dujotiekio